

Öppet brev till Charlotte Petri Gornitzka, ny ordförande för OECD:s biståndskommitté DAC

Bästa Charlotte,

Vi, 15 medlemsorganisationer i CONCORD Sverige, vill gratulera dig till ditt viktiga uppdrag som ny ordförande för OECD:s biståndskommitté DAC.

Det internationella utvecklingssamarbetet står inför en viktig och avgörande tid. Genom antagandet av Agenda 2030 och Addis Ababa Action Agenda har världens länder gjort ambitiösa åtaganden för att skapa en hållbar utveckling fram till år 2030. Båda agendorna understryker biståndets unika roll och betydelse för att målen ska kunna nås. Samtidigt ser vi mycket oroande tendenser där flera givarländer istället verkar för ett bistånd som i allt större utsträckning svarar mot egna säkerhetspolitiska och ekonomiska intressen.

Hög kvalitet i utvecklingssamarbetet och ett uppfyllt löfte om 0,7 procent av BNI till bistånd är två faktorer som tillsammans är centrala för att utrota fattigdom, stärka mänskliga rättigheter samt för att skapa fred och förebygga konflikter. DAC har en central roll för att säkerställa detta. För att lyckas krävs politisk vilja och en välfungerande, transparent biståndskommitté som anpassar sig till de utmaningar som världen står inför. Din roll som ordförande för DAC är därför mycket viktig.

I samband med att du tillträder som ordförande, och i och med att biståndskommittén träffas den 10 och 11 oktober, vill vi framföra våra rekommendationer i relation till några av de utmaningar och möjligheter som DAC står inför.

Reformeringen av DAC

Vi välkomnar den pågående reformeringen av DAC och att kommittén ser behov av att anpassa biståndet för att kunna möta de åtaganden som gjorts i Agenda 2030. Det är också positivt att DAC:s medlemsländer har åtagit sig att göra denna reform öppen och inkluderande, både för partnerländer och för det civila samhället.

Några framsteg har redan gjorts. Bland annat har representanter från civilsamhället getts möjlighet att delta som observatörer vid möten och inbjudits att kommentera på utkast som rör moderniseringen av biståndet. Detta är steg i rätt riktning, och det är viktigt att det inte stannar vid enstaka händelser. Principerna om öppenhet och ansvarsutkrävande bör vara centrala för allt arbete som kommittén gör. Mottagarländernas regeringar och civila samhället bör vara representerade i processen med att modernisera biståndet. Beslut kring biståndets framtid får inte ske bakom stängda dörrar.

Under ditt ledarskap har Sida arbetat för att öka öppenheten och insynen i det svenska biståndet. Vi tror att dina erfarenheter från detta kommer att vara en tillgång både för reformeringen av DAC och för moderniseringen av biståndet. Ett mer öppet och inkluderande DAC är avgörande för att alla inblandade aktörer ska ha ett starkt förtroende för kommittén och för biståndet.

Modernisering av biståndet

Vi vill understryka vikten av att moderniseringen av biståndet i alla lägen utgår från att biståndets främsta mål är fattigdomsbekämpning utifrån ett rättighetsperspektiv. Översynen av biståndsdefinitionen erbjuder en möjlighet för DAC:s medlemsländer att enas om tydliga regler som garanterar biståndets kvalitet och effektivitet. Detta är särskilt viktigt för att vända de senaste årens negativa trend där allt större avräkningar görs från biståndet. DAC:s biståndsstatistik visar att givarländernas avräkningar för inhemskt flyktingmottagande mer än fördubblades mellan 2014 och 2015. Samtidigt uppfyllde bara ett fåtal länder åtagandet om att avsätta 0,7 procent av BNI till bistånd. Att en ökad andel av biståndet stannar i givarländerna får negativa konsekvenser för biståndsverksamhetens långsiktighet och hållbarhet och för människor som lever i fattigdom.

DAC bör ytterligare tydliggöra vilka kriterier som gäller för att finansiella flöden ska klassas som bistånd samt lägga vikt vid att systematisera medlemsländernas rapportering, exempelvis för att underlätta för partnerländer, civila samhället och andra aktörer att granska biståndet. Här är principerna om utvecklingseffektivitet centrala, inte minst vad gäller vikten av långsiktiga resultat, civila samhällets roll och utrymme samt ett inkluderande ägarskap. Moderniseringen bör resultera i en anpassning av biståndet så att detta bidrar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Tidigare i år beslutade DAC att bredda biståndsdefinitionen, bland annat så att vissa militära och säkerhetsrelaterade kostnader kan klassas som bistånd. Vi vill fortsatt uttrycka vår oro för en breddning som innebär att bistånd styrs bort från fattigdomsbekämpning och som luckrar upp gränserna mellan bistånd och militära insatser. Det kan försvåra arbetet och öka utsattheten för biståndsaktörer i partnerländer. Vi anser också att det är orimligt att redan begränsade biståndsmedel används för att bekosta militära insatser, då världens militära utgifter idag är 13 gånger större än biståndets volym.

I översynen av biståndsdefinitionen bör DAC också värna ansvarsutkrävande, säkra transparens och följa effektivitetsprinciperna, även för bistånd som involverar privata sektorn. Det är viktigt att säkerställa att utvecklingsdimensionen inte undergrävs av kommersiella intressen eller av DAC-medlemmar som använder bistånd för att stödja den egna privata sektorn.

Vi uppmanar också DAC att besluta att kostnader för inhemskt flyktingmottagande inte får klassas som bistånd. Pengar som stannar i givarländerna bidrar inte till utvecklingssamarbetets långsiktiga mål om fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling, och ska inte räknas som bistånd. Givarländerna ska ha ett solidariskt och humant flyktingmottagande, men det ska inte bekostas av biståndet.

Det är också viktigt att DAC tar ansvar för en solidarisk flyktingpolitik och hanterar nuvarande flyktingsituation genom att ha alla människors mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Just nu finns det ett ökat intresse hos många givare att använda bistånd för att hindra flyktingars och migranternas möjlighet att lämna sitt närområde.

Vi önskar dig lycka till i ditt nya uppdrag och ser fram emot ditt stöd och ledarskap för ett mer öppet, inkluderande, transparent och modernt DAC. DAC ska vara en trovärdig partner i utvecklingssamarbetet som slår fast att biståndets huvudsakliga syfte är att bekämpa fattigdom, främja fred, minska ojämlikhet och öka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Vi ser fram emot ett gott samarbete och fortsatt dialog kring både ovanstående och andra frågor.

Med vänliga hälsningar,

Ann Svensén, generalsekreterare, IM
Lena Ag, generalsekreterare, Kvinna till Kvinna
Erik Lysén internationell chef, Svenska Kyrkan
Håkan Wirtén, generalsekreterare, Världsnaturfonden WWF
Jens Orback, generalsekreterare, Olof Palmes Internationella Center
Niclas Lindgren, direktor, PMU
Anna-Karin Johansson, generalsekreterare, Svenska Afghantankommittén
Bo Forsberg, generalsekreterare, Diakonia
Maria Andersson, generalsekreterare, RFSU
Kristina Henschen, kanslichef, Union to Union
Anders Malmstigen, generalsekreterare, Svenska missionsrådet
Lisa Sjöblom, generalsekreterare, Forum Syd
Gabi Björsson, generalsekreterare, Afrikagrupperna
Anneli Rogeman, Vd, We Effect
Victor Åström, chef global samordning, Naturskyddsföreningen

Under samordning av CONCORD Sverige